

NAGYATÁDI HORVÁTH TAMÁS
Böjti szél

*D. az élvezhetőnél hidegebb és a hangulatánál éde-
 sebb borból hosszút és tényleg utolsót kortyolva,
 magányában magának játszva, álszemérmes haraggal
 dobta félre a javítások kusza vonalaitól rejtélyessé vált
 lapokat. Mikor az este már harmadjára is elolvasta az
 egyszerre túlszínezett és túlegyszerűsített szövegtöre-
 dékeket, amelyek a kelletténél egyszerre élesebben és
 tompábban szóltak bizonyos D.-ről, egy tőle különbö-
 ző D.-ről, aki azért helyel-közzel lehetett volna ő is,
 meglehetősen elégedettséggel gondolt vissza az elmúlt
 évek útjaira, amelyekből most, íme, az írás szétfolyó
 titokzatossága folytán, mégis épp az a megfoghatóság
 hiányzott, amivel lelke szerethető, megérthető, vagy
 egyáltalán csak bemutatható vonásait igyekezett volna
 megragadni valahogy, ha csak egy hazug teljesség
 illúzióját keltve is. „Stasiuknak könnyű, hiszen azt
 mondja, Babadag, és odamegy – gondolta és mormol-
 ta D., ahogy hirtelen mozdulattal felemelte a földről és
 a kandallóba szórta az elmúlt hónapok termését. – Én
 meg egy helyben ülve futok túl minden állomáson.
 Vagy mint egy rövid láncra kötött kutya, körözők, és
 ha megdöglöttem, még évekre rá is ott marad a lán-
 com engedte kör kerületén egy kitaposott, talán soha
 ki nem zöldülő kör. Holott ez teljesen megfelel nekem,
 de tényleg, ahogy a feltároló ürességen újra és újra
 átfúj egy titkos eredetű huzat...”*

*

– Hanem mielőtt elalszunk, egyre még azért kíváncsi
 volnék, öreg... – kérdezett volna óvatosan D., miután
 végre elhelyezkedett hálósákjában a keskeny deszka-
 priccsen, és fülelt, hogy érkezik-e szavaira valami jel-
 zés, halvány válaszféle, vagy tényleg olyan hirtelen
 elaludt az öreg, ahogy azt félig viccesen mondta, talán
 egy órája se, hogy neki, főleg idefent, magányában az a
 jó szokása alakult ki, hogy mihelyt elfújja a petróleum-
 lámpát, a következő lélegzettel már álmodik is:

– Egy végtelenségig mélyülő pillanat, egy átrohanás,
 és elnyel az álmok szurokfekete kastélya – mondta szin-
 te hibbantán kacagva, jóízűen fújva pipafüstjét.

D. valamelyest megemelkedett a hallgatózószáshoz,
 hogy mond-e valamit az öreg, majd fejét visszajette
 kispárnájára, egy darabig még azon gondolkozva, kér-
 dése vajon fontos-e annyira, hogy felébressze hozzá a
 már szuszogó vendéglátóját; végül, az érezhetően egyre
 hűlő helyiségben, nyugalma szilárdulásával, lassanként
 a körülötte megelevenedő álmok közé érve arra jutott,

hogy ha reggelig nem felejt el, akkor ráér, ha pedig
 elfelejtené, akkor úgyis mindegy.

„Valami efféle lehet a tökéletes sötétség, amelyben az
 ember a reménységről még épp tudomást szerezhet, mert
 még érzi a teret, és azt, ahogy kitöltik az érzékelhetőség
 különböző szintjein átfolyó, egymásba nyíló valóságok
 lényei, tárgyai és jelei” – gondolta D., ahogy hátán fekvé a
 meglehetősen hanyagsággal épített faház hézagosan fektetett,
 nyers deszkákból tákolt mennyezetét kémlelte volna újra,
 de a kandalló benyomását keltő, átépített kemence lerete-
 szelt tűzterében lefojtva izzó fahasábok fénye csak arra volt
 elég, hogy a fehérre meszelt kemencének valami alig érzé-
 kelhető, amolyan láthatatlan jelenlétet adjon.

Majd ahogy lehunyta szemét, álomszerűen, de még az
 álmvilág külső falain kívül, újra maga előtt érezte a
 falusi kocsmát, az arcokat, akik kérdésére összenéztek és
 végigmérték, hogy aztán mintegy szó nélkül vitassák
 meg, adjanak-e neki útbaigazítást az öregot, a falu öregét
 illetően. D. halványan emlékezett egyik-másik arcra gye-
 rekkorából, de sokáig nem tudta a jelenlevők egyikét sem
 a még el nem feledett nevekhez kötni, hiába volt a koc-
 mában több vele egykorú vendég. Percek teltek el akkor
 – emlékezett; amíg az egyik nagyobb darab, nála nyolc-
 tíz évvel fiatalabb ember – nem azok közül, akiket kér-
 dezett, hanem a pulttól arrébb –, aki egy ócska flipper
 előtt állva belépéséig jobbra a játékot nézte – talán maga
 is játszott –, sörös üvegét szorongatva, alig felé nézve
 megtörte a csendet:

– Fent van az erdön... – mondta a zajokon alig átvergő-
 dő, dörmögő hangon, amelyhez D. álmában még valamiféle
 folyamatosan erősödő-gyengülő visszhang is adódott.

– Fent? – Kérdezett vissza tétován D.

– Igen, fent van! – hallatszott másfelől is.

– Köszönöm! És valaki elmondaná, hogy jutok oda?

– Fent van a nagyapja erdején, amit visszakapott a
 kárpótláskor. A fűrészteleptől még feljebb... – mondta
 a kocsmáros.

Ahogy lassult D. légzése, és már-már elaludt, kezdett
 megszabadulni a helyszínen rátörő kétségtől, akkor
 csak él még, itt lakik, és valóban megtalálhatja, annak
 ellenére, hogy amikor évekkal ezelőtt összefutottak a
 közeli város egyik dísz tárgy kereskedésében, felülete-
 sen csupán annyiban állapodtak meg, hogy egyszer
 tavasszal feljön, vagyis talán nem hiába jött – és ezzel a
 gondolattal lépett át az első kapun, kívül hagyva vala-
 mit magából, felszabadítva valami mást lelkében.

– Köszönöm szépen! – mondta D., miközben az egyik
 üres asztalhoz lépve hátáról egyetlen mozdulattal a kezé-
 be fordította hátizsákját, és lerakta a fal előtt álló padra,
 még a kocsmáros felé beszélve: – Akkor kérnék egy tál
 gulyást, egy kancsó fehér bort és egy üveg ásványvizet.

Amíg D. a maga módján, kissé elbambulva, de kétségtelenül az elkövetkező órák mikéntjén gondolkozva nézte akkor a kocsmáros, amint a pult mögötti boltív felé fordulva, hatalmas kezében egy korsót törölgetve, rengő, öblös hangján kiáltva továbbítja hátra a rendelést, addig az imént még a játékgépnél álló fiatalember ült le vele szemben, minden kérés nélkül.

– Jó komám – kezdett volna lendületesen, D. számára nem túl biztatóan, inkább merevedő, mint szigorú nézéssel valami monológba, amely lendület azzal ki is merült, hogy egy rövid krákogás után még egyszer, nyomatékosabban elismételje, mélyen a szeme közé nézve:

– Jó komám!

– Laja azt szeretné mondani, hogy amit megtudott, ahhoz neki semmi köze – érkeztek a szavak D. háta mögül, mintegy a jó komám folytatásaként. – Csak ő ilyen, ezt el kell viselnünk. Laja érzékeny lélek, és alig tudja kifejezni magát, mire megtalálja valamihez a megfelelő szót, már rég elkésett vele. De csak olvasna bele a verseibe. Igazi gyöngyszemek, főleg az erdőről írtak...

D. hátrafordult, és egy csillogó szemű, felettébb ismerős arcot látott maga előtt; arra gondolt a nyomasztó sötétségben újra, megismételve akkori gondolatát, hogy ha ennek az alaknak a neve sem jut eszébe, akkor akár távozhatna is innen, szülőfalujából, feledve az öreget és vele minden mást – de a hirtelen elhatározások többnyire valamiféle mákonyos, furcsa szélbe burkolózva közlekednek, hogy hamarabb megmásuljanak, mint amíg az agy valahogy sorra venné és feldolgozná az értelem kapujába torlódó különböző lehetőségeket – és amennyire igaz ez ébren, annál csak hatványozottabban igaz félálomban, amikor a tudat, mint egy görcsbe merevedett izom a masszírozásra, napi rutinjának rögzültségéből feloldódik.

– No, nézd csak... Emberek! – kiáltott fel őt megelőzve Laja magyar hangja. – Nézzétek, ki van itt! A Sára nénye egyetlen fiú unokája.

Erre a felkiáltásra általános mozgolódás támadt a félhomályos helyiségben, visszafojtott hahoták és pisszegések, mert egy kis fejkargatás után arra jobbára mindenki képes volt felemlékezni, hogy egy időben miként emlegették maguk is, szinte már közmondásosan a boszorkánnyá lett Sára nénye unokáját, aki így afféle mitikus alakká nőtt, de akinek a mostani hazatértét Sára nénye már nem csak hogy épp ésszel, de sehogy sem élhette meg. Ekkor, jelezve a belső kapu küszöbét, rövid miókolással torzuló vadászkiáltások harsantak D. fejében, és hogy végképp álommá lényegüljön az ellehetetlenülő látvány, a kocsmá félhomályát tüzelő olaj szaga telítette, amivel párhuzamosan valami leírhatatlan anyaméhbeli hangulatot idéző égszínkék és élénk, narancssárga-zöldes, csillámló fények özönlöttek el.

Talán még nevetett is D., ahogy a lélek alsóbb és felsőbb korlátjaitól megszabadítva, a régiók tartalmának ilyen összeáramlásával kiegészítve, kiszínezve a mai nap és benne a kocsmá fagyos hangulatú képeit újranézte; és újra látta, csak már egész máshogy, ahogy Laja érzékenyülten mondott egy újabb jó komám, és az általános meglepődöttségben hirtelen mindenki látni akarta a régi földit, asztalához akart ülni, sőt meghívni egy körre, talán abban a reményben, hogy Sára nénye unokája aztán mindenki okulására és megelégedésére sorban előadja összes kalandjait, hogy végül, a falu szerte már alább hagyott várakozásnak megfelelően bejelentse további, minden bizonnyal egyszerű szándékait és terveit. Legalábbis D. álmában erre következtetett abból a hirtelen beálló fagyos csendből, ahogy az események ilyen menete során újra az öreg felől kérdezett...

A kocsmáros, aki talán kegyelmezni akart neki azzal, hogy miután a tál vacsorát kihozva maga is az asztalához telepedett, jó étvágyat kívánt, és néhány világos mondatban összefoglalta, hogy az öreg ilyenkor fent van az erdőn, és pontosan merre, hogyan érhet oda, és talán mert végül maga akart Sára nényéhez visszakapcsolódva valami kézzel foghatót kihúzni belőle, néhány mondattal visszautalt arra, hogy mit értenek a Sára nénye unokája alatt.

Innen D. az önkontrollt egészen elvesztve, az álmok sajátos útján, az erdei boszorkánnyá változott Sára nénye felől gondolkodott, és alig megfogható képekbe közbeszórva látta sorra mindazt, amit az erős, nehéz leves, a fröccsök és a jó óras séta, majd az újabb fröccsök után egy másik énye volt képes összerakni neki a régi történet szilánkjai alapján, amely történetre azonban egyáltalán nem volt kíváncsi...

És végső álmában, valami végtelennek tetsző, csodálatos lebegésben megtett erdei séta után egy hatalmas tűz mellé telepedett, addigra mintha már régi pásztorviséletbe öltözött volna, amelyet talán a dédapja hordhatott, kezében furulyával, miközben hullt a hó, ő pedig játszott, jól átfázott, és csak nézte a boszorkányokat, akikben sorra felismerte a régi nők arcát, mégis, az egyetlen elképzelhető női arcot, mert vonásaikban ott volt az ő arcának lenyomata, negatívja; és a boszorkányok tüzet ugorva tűzbe öltöztek, Sára nénye pedig dobán egyszerű, monoton ütemet verve, rikácsolva kiabált felé, a hangulat fokozódásával: „Gyerünk, ember fia, éltesz! Gyerünk, Nap fia, világolj! Gyerünk, apád fia, játssz! Éltesz, világolj, játssz! Éltesz, világolj, játssz!” Aztán hatalmas szarvas jelent meg, a fenséges agancsok ágai között a Nap fénylett, a Hold és csillagok, majd más vadakkal együtt körbeállta a tüzet, hogy nyelni

kezdjék valahányan az égő, forró fahasábokat, míg el nem fogy a tűz. Amikorra elfogytak az utolsó szikrák, eltűntek a boszorkányok is, csak ő maradt ott, vacogva, mélyen a vakító hóban.

– Jó reggelt! – köszönt a hatalmas kosár tűzrevalóval belépő öreg a félmeztelenül tükör előtt álló D.-re. – Láttam éjjel, sokáig nézelődtél...

– Jó reggelt, öreg! Valamit még kérdeztem volna, azt hiszem... – válaszolta tétován D.

– És mi lett volna az? – rakta le terhét az öreg a szobában, majd újra kilépve így folytatta: – Mintha boszorkányokkal álmodtál volna aztán... Már azt vártam, hogy megjelenjenek a szobában.

– Igazán nem emlékszem – vonogatta vállát D., amíg néhány gyors és ügyetlen mozdulattal felöltözött. – Jól elszoktam már az efféle hideg éjszakáktól.

– Aztán előjött egy szarvas, amelyik mintha a világot hordozná agancsai közt és felette a tüzet? – folytatta az álmodó kérdését az öreg. – Ne félj egyet se! Én, amikor először felköltöztem, hónapokon át ezt álmodtam. Eleinte naponta, az idő múlásával pedig egyre ritkábban. Ahogy ritka vendégeim, akik mind hozzád voltak hasonlatosak valamiben.

– Valahogy így volt... – nézett D. elmélázva kifelé az első helyiség kis ablakán. – Hanem milyen érdekes ez a dolog, hogy ötszáz méterrel lentebb és húsz kilométerrel délebbre a napokban már tavaszi esők estek, tavaszi szél fúj... Szóval egy kissé megrémültem, amikor tegnap este havazni kezdett.

– Furcsa dolog a lélek rémülete, mellette olykor mintha eltörpülne minden magyarázat és tudomány – beszélt az öreg, miközben vizes kannákat vett elő egy földig érő, régi ágyterítővel takart asztal alól. – Gondolom, elkísérsz engem a forráshoz. Csinos kis betonfalat rondítottak köré, az előtörő vizet meg egy csöbe kényszerítették, de inni, főzni még jó.

Beszéd közben fúrge mozdulatokkal vette fel nyítt sálját, sapkáját és kabátját az öreg, kérdően nézve D.-re, aki kissé kelleetlenül szedelőzködött.

– Hogyne!

– No, megmutatom akkor, ahol a vadászok Sára nénéd felakasztott tetemét megtalálták. A forrás felé, talán egy éve ilyenkor. Jöttek mindenféle tudós- meg mesteremberek aztán, de egyikük sem tudott semmi biztosat megállapítani felőle.

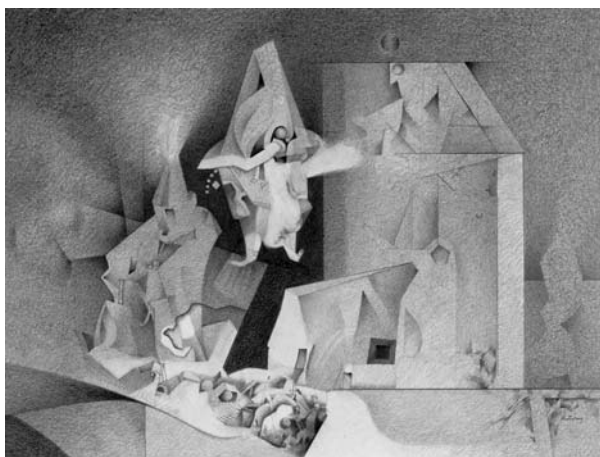
Szótlánul és sietség nélkül indult a két férfi a gerinc felé. Úgy három perc séta után a keréknyomok formálta földútról letértek egy keskeny ösvényre, amit az öreg talán az erdő vadjaival használt közösen. Az öreg elől mintha félrehúzódtak volna mindazok az ágak, amelyek D.-t rendre megcsapták, hiába hajladozott, pedig nem először járt erdőben. Talán negyedórája mentek szótlánul, amikor D.-nek eszébe jutott az éjszaka megfogalmazott kérdése:

– És öreg, mondd csak, miért tűnhetett úgy nekem, hogy nem tudták a falusiak eldönteni, elárulják-e, merre található? Vagy miért nem akarták rögtön elmondani?

– Úgy hiszed, fiam, csak ennyi? Nem akarták elmondani?

D. úgy látta, mintha az öreg öntudatlanul gyorsított volna, mintha menekült volna a feltett kérdés elől, aztán percekbe telt, mire megszólalt megint, kissé remegő kezét egy sziklahasadék felé emelve:

– Ott egy szépen faragott és díszített Szűz Mária szobor állt. Mindenki tudja. Gyerekkoromban, emlékszem rá, százévesnek mondták. Világoskék ruha volt rajta, fején is áthajtva, és a forrás felé nézve mosolygott. Néha glóriát láttam megjeleni a feje körül... Nem tudom, hogy a háború alatt tűnt-e el, vagy később, de aztán a forrásvíz íze megváltozott. – Amíg ezeket mondta, előző tempójára lassított, és mosolyogni kezdett. – Azt nem mondanám, hogy megromlott, hogy megkeseredett volna, nem. Csak megváltozott, mint ahogy a gondolatok álmra váltanak, és végül nincs ki eldöntse, melyek az igazabbak...

Árkossy István: Kincskereső